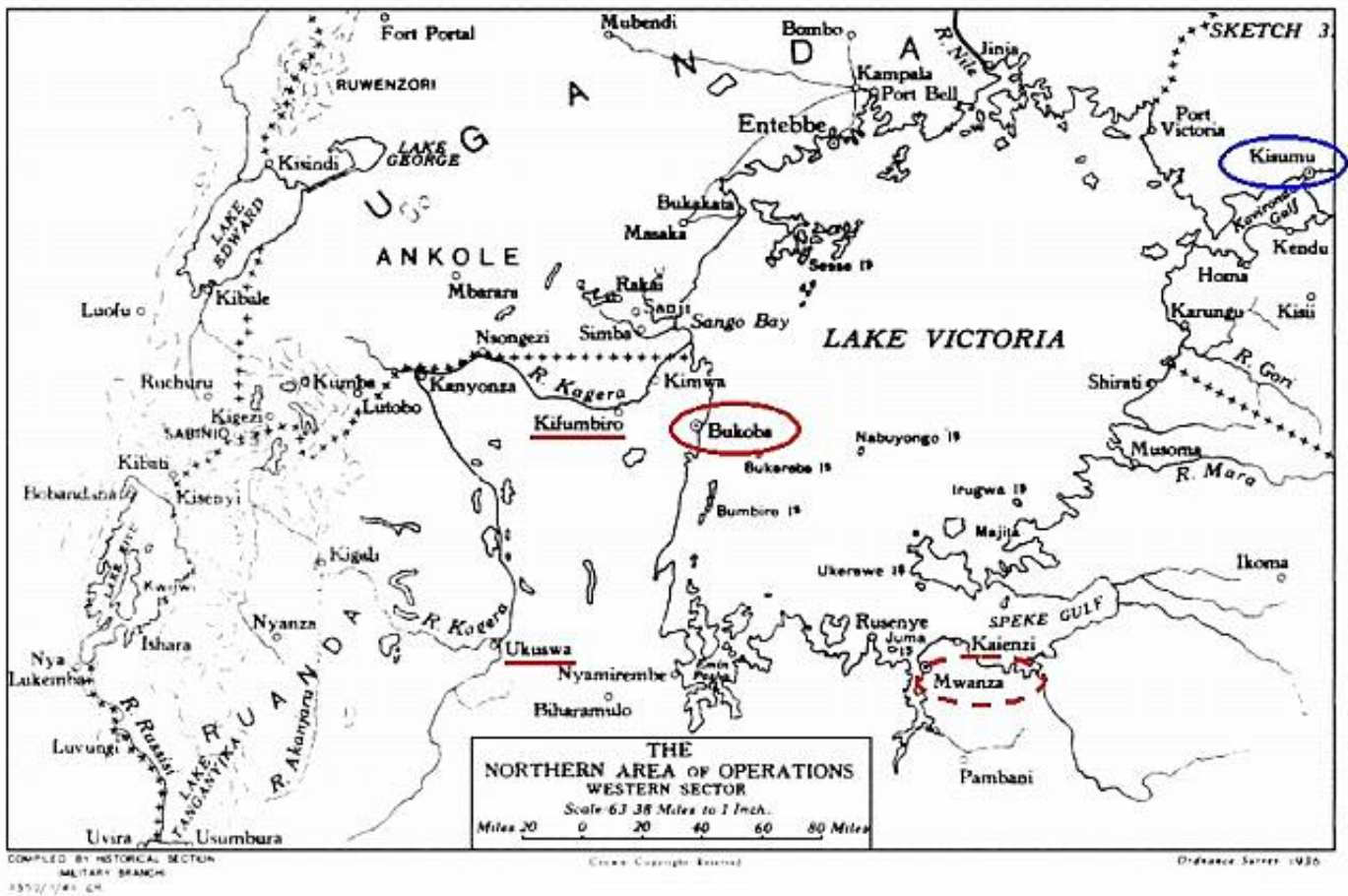

Om kampene ved Bukoba i juni 1915 - Del 1

Indledning

I starten af 1915 havde de militære styrker i Engelsk Østafrika kun begrænsede ressourcer til rådighed, og desperat brug for en succes, som kunne højne den civile og militære moral. I London var man ikke indstillet på at afse større styrker til dette frontafsnit, da krigen på Vestfronten lagde beslag på alle ressourcer, men man godkendte dog iværksættelsen af et mindre, isoleret angreb.

En plan for et raid over Victoriasøen, hvor man havde tilkæmpet sig søherredømmet, blev udtænkt, og man vurderede muligheden for enten at angribe Bukoba eller Mwanza. Valget faldt på Bukoba (rød markering), idet Mwanza (rød, stiplet markering) var for stærkt befæstet til, at man kunne opnå den hurtige sejr, der var påkrævet. Et angreb på Bukoba kunne samtidig svække de tyske tropper ved Kagera Floden, ved grænsen mellem Uganda og Tysk Østafrika. Angrebsstyrken skulle udskibes fra Kisumu (blå markering), den engelske hovedby på søens østlige bred.

Kort 1: Østafrika, vest for Victoriasøen.
Fra Kilde 1.

Bukoba

Victoriasøen (også kaldet Victoria Nyanza) er den største sø i Afrika, og dækker et område på 68.000 kvadratkilometer. Kystlinjen er på 3.440 km og søen rummer mere end 3.000 øer. Folk, der har stået ved bredden, beskriver det som "at stå ved bredden af et hav".

Bukoba i 1950'erne.

Fra East African Railways and Harbours (Malcolm McCrow).

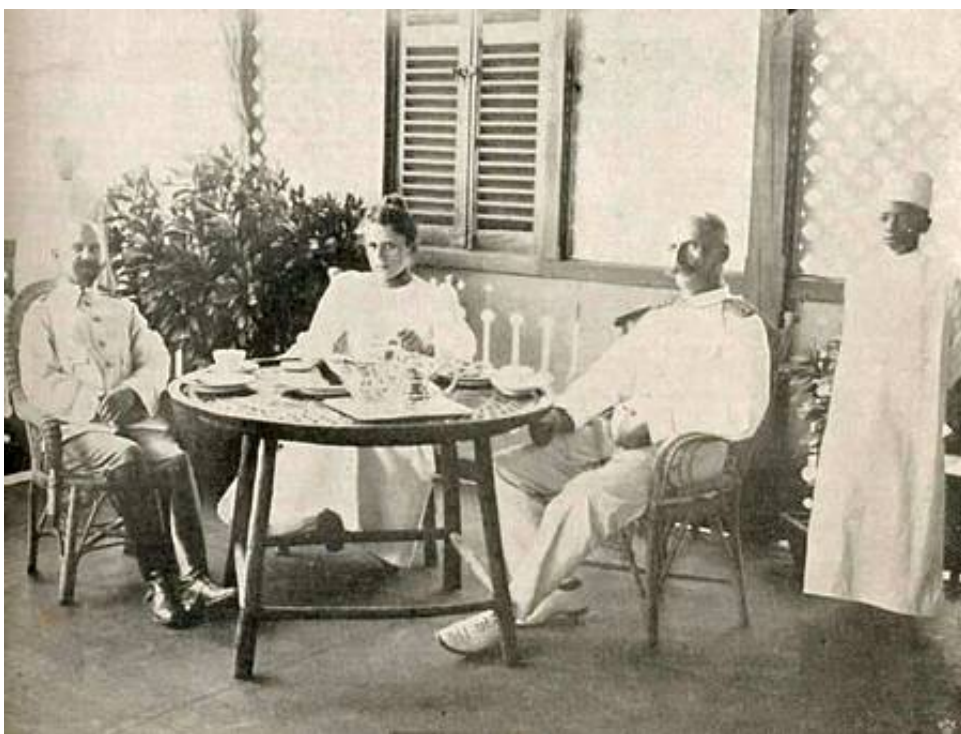
Bukoba [1](#)) var den tyske hovedby på Victoriasøens vestlige bred, og rummede foruden officielle kontorer også en vigtig telegrafstation. Fra havnen udskibedes området eksport af kaffe og bananer, og der var skibsforbindelse til bl.a. den tyske hovedby på søens sydlige bred, Mwanza (staves også Muansa).

Om livet i Bukoba

Den tyske protestantiske missionær Paul Döring, der sammen med sin familie ankom til Bukoba i 1911, har udførligt beskrevet sine oplevelser og indtryk fra livet i Bukoba, før og under krigen.

Missionær Dörings meget interessante beretning er at læse i *Dokumente der Sippe Döring* (Hans-Georg Döring) (Kilde 11).

Garnisonen

Willibald von Stüermer ses til venstre som premierløjtnant, i Dar-es-Salaam, ca. 1901, sammen med den daværende guvernør von Liebert og dennes hustru. Von Stüermer var da guvernørens adjutant.

Fra Auf den Spuren der deutschen Schutzgebiete

I fredstid var dele af 7. *Feldkompagnie* (kaptajn Bock von Wülfigen) garnisoneret her. Garnisonen rådede 2 maskingeværer og 3 kanoner [2](#)).

Hovedstyrken var placeret om Bukoba, med poster fra 7. Kompagni ca. 50 km mod vest (Kifumbiro), henholdsvis ca. 150 mod syd (Ukuswa). Posten ved Ukuswa var udrustet med 1 maskingevær. (Understreget med rødt på Kort 1.)

Bukoba var fra oktober 1914 også kommandostation for den øverste tyske myndighed ved Victoriasøen, nyligt pensioneret major Willibald von Stuemmer [3](#)), hvis civile funktion nærmest må beskrives som amtmænd.

Efter krigens start trådte von Stuemmer dog i aktiv tjeneste igen, og enhederne i området om Bukoba betegnedes *Abteilung Stuemmer*.

Abteilung Stuemmer bestod i marts 1915 af 7. *Feldkompagnie* og halvdelen af 1. *Schützenkompagnie* (hvis anden halvdel befandt sig i Mwanza). (Kilde 7)

Kilde 6 anfører enhederne som *Abteilung Bukoba*, bestående af "C" *Kompagnie* og 7. *Reserve Kompagnie*, og tilføjer, at kompagnier betegnet med bogstaver sandsynligvis var midlertidigt sammensatte enheder, mens reservekompagnier nok bestod af askarier af ældre årgange ("genindkaldte").

Tabel 1: Tyske enheder ved Bukoba i marts 1915 (Kilde 13)

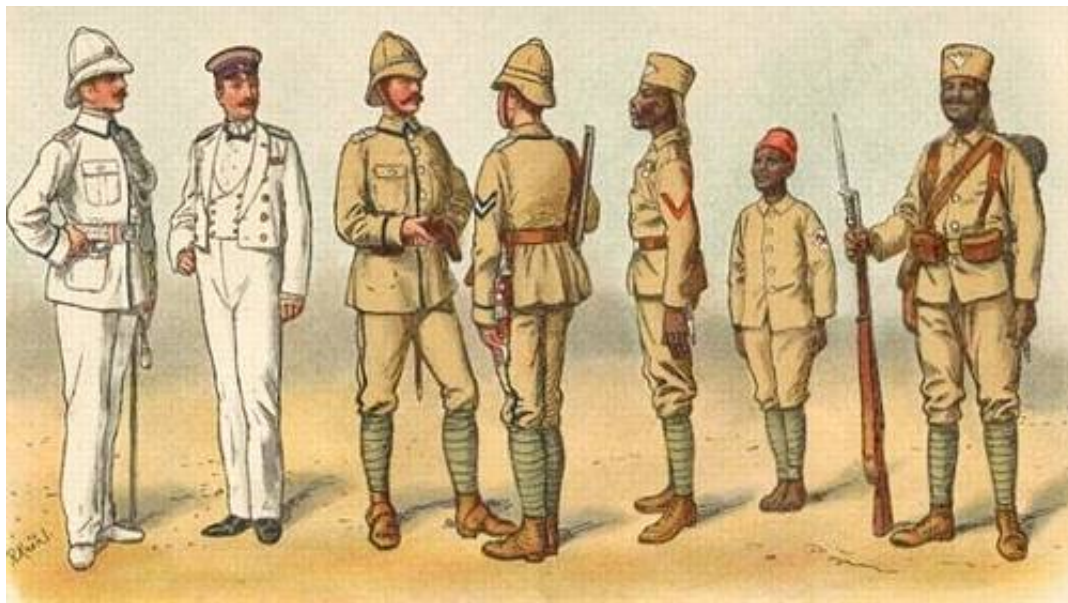
Personel	Antal
Tyskere	61
Askarier	273
Ruga-ruga'er	520
I alt	854
Maskingeværer	4
Kanoner	3

Engelske efterretningsrapporter oplyste, at der pr. 16. juni 1915 var godt 100 tyske soldater og 140 *ruga-ruga*'er (indfødte hjælpetropper) i Bukoba, mens andre 400 og 1.400 *ruga-ruga*'er befandt sig inden for en afstand på 160 km. (Kilde 3)

Missionær Döring nævner, at der på angrebstidspunktet befandt sig ca. 25 tyskere og ikke mere den 100 askarier i selve byen, mens de øvrige enheder, inkl. major Stuemmer, befandt sig mod nord, ved Kagera floden.

Uniformering og bevæbning

Uniformer fra Tysk Østafrika.

Planchen er tegnet af Richard Knötel [4](#).

Fra venstre ses:

1. Officer (paradeuniform)
2. Sanitetsofficer (selskabsuniform)
3. Officer (feltuniform)
4. Underofficer (feltuniform)
5. Indfødt korporal (*Ombascha*) (tjenesteuniform)
6. Elev fra signalskolen
7. Askari (feltuniform).

Mauser gevær Model 1871.

Fra Kilde 2.

Askarierne ved Bukoba var udrustet med Mauser gevær Model 1871, benævnt *Mauserbüchse 71*, der havde en kaliber på 11,5 mm.

Ruga-ruga'er.
Fra Kilde 5.

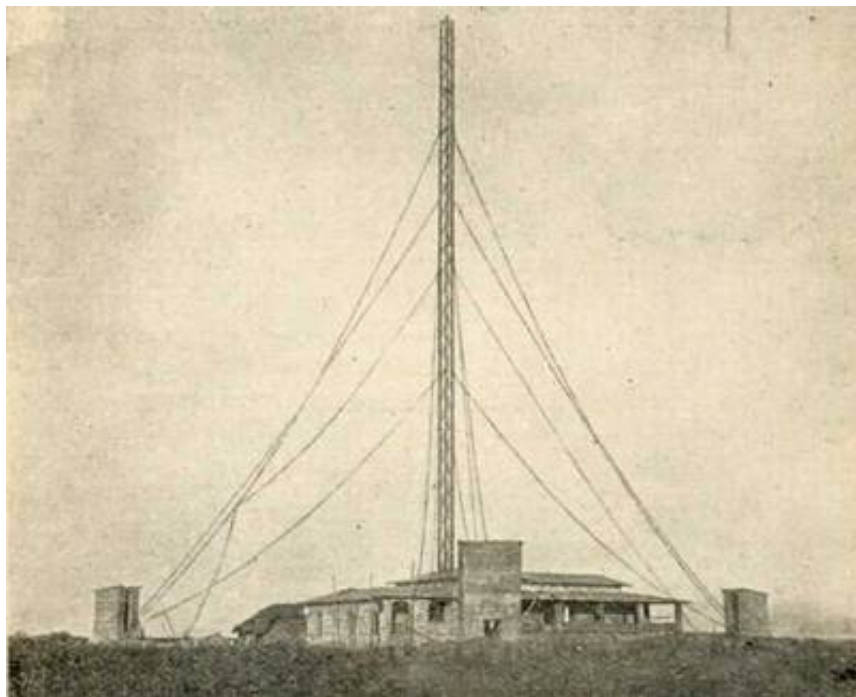
Geværet kunne kun lades med en patron ad gangen, og sortkrudtladningen udviklede en tæt røgsky. Under kamp mod indfødte stammer betød dette forhold ikke noget, tværtimod måske, da skydningen virkede så meget mere dramatisk, men i kamp mod bedre udrustede enheder betød det meget, at skyttens stilling blev afsløret af en røgsky.

Ruga-ruga er fællesbetegnelsen for de tyske hjælpetropper i Østafrika, og krigerne på fotografiet er fra Wahehe-stammen [5](#)), der indtil 1898 havde voldt den tyske kolonimagt store problemer.

Ruga-ruga'er fungerede som bl.a. som spejdere, og kunne som her være bevæbnet med geværer, eller med deres egne våben. De udgjorde samtidig en reserve, der kunne supplere kompagniernes askarier, når der opstod ledige pladser.

Den knælende kriger er udrustet med et Mauser gevær Model 1871.

Under kampene ved Bukoba anvendte tyske snigskytter også moderne jagtrifler. I Kilde 10 identificeres jagtrifler af typerne *Rigby .600* (15 mm) og *Holland .375* (9,5 mm) [6](#)).

Telegrafstationen i Mwanza.

Fra Auf den Spuren der deutschen Schutzgebiete (Jaduland)

Telegrafstationen

Telegrafstationen i Bukoba var udstyret med en 60 m høj antennemast, mens masten ved Mwanza var 85 m høj.

Telegrafstationerne åbnede for trafik den 20. marts 1911.

Billedet stammer fra artiklen *Die telegraphischen Verbindungen Deutschlands mit seinen Kolonien* af Ober-Postpraktikant H. Thurn Koblenz, og blev offentliggjort i Süsserotts Illustrierter Kolonial Kalender, 1912.

Terrænet om Bukoba

Bukoba, set fra sydvest.

Fra Das Deutsche Koloniallexikon, 1920
(Universitätsbibliothek Frankfurt am Main).

Den store hvide bygning i midten af billedet er administrationsbygningen, benævnt *Boma* (= swahili for befæstning).

Masten til højre i billedet er telegrafstationens antennemast.

Det tågede centrum af billedet er terrænet foran byen, mens Victoriasøen ligger til højre for billedet. I baggrunden til venstre ses et højdedrag med kvartsklippestykker; tilsvarende klippestykker ses også i forgrunden.

Angrebsstyrken

*General J.M. Stewart
her som generalmajor og
øverstkommanderende i Aden, 1916.*
Fra Kilde 9.

Opgaven blev lagt i hænderne på brigadegeneral J.M. Stewart [7](#), der var chef for styrkerne i området mellem Nairobi og Victoriasøen.

Generalen havde ved tidligere lejligheder personligt rekognosceret for et muligt angreb på Bukoba, ligesom han havde også ledet et mindre raid på Shirati (på Victoriasøens østkyst) i januar 1915.

Angrebsstyrken blev sammensat af enheder, der var ankommet til Østafrika som dele af de indiske ekspeditionskorps B og C [8](#) samt lokale enheder. Den samlede kampstyrke var ca. 1.600 mand, med 8-12 maskingeværer.

Eneste nytildgåede enhed var 25th (Frontiersmen) Bn. Royal Fusiliers, der var ankommet til Østafrika 4. maj 1915.

Tabel 2: Angrebsstyrken ved Bukoba, juni 1915

Chef: Brigadegeneral James M. Stewart

Næstkommanderende: Oberst Henry Elliott Chevallier Kitchener [9](#)

Stabschef: Kaptajn Caddell

Efterretningsofficer: Kaptajn Richard Meinerzhagen

Stabslæge: Oberstløjtnant Turner, Indian Medical Service

Enhed

Styrke Maskin- Bemærkning

		geværer	
2nd Bn. Loyal North Lancashire Regiment	274	4	Oberstløjtnant C.E.A. Jourdain
25th (Frontiersmen) Bn. Royal Fusiliers	462	--	Oberstløjtnant D.P.D. Driscoll
3rd King's African Rifles (3 kompagnier)	ca. 325	?	Oberstløjtnant B.R. Graham
29th Punjabis/No. III Double Company	198	--	Kaptajn Keppel
East African Regiment/Machine Gun Section	37	4	
28th Mountain Battery/Left Section	94	--	2 stk. 10-pdr bjergkanoner
Faridkot Sappers and Miners	91	--	Et halvt kompagni
Sanitets- og forsyningsenheder	?	--	Størrelse mv. ukendt

Oplysningerne om styrketal er primært hentet fra Kilde 1. En sammenligning med rådige krigsdagbøger viser dog enkelte uoverensstemmelser, samt at tallene ikke inkluderer de indfødte bærere, som var tildelt de enkelte enheder.

Fordelingen af maskingeværer er hentet fra de respektive enheders krigsdagbøger. I Kilde 1 anføres, at der indgik 12 maskingeværer i angrebsstyrken, men denne oplysning kan ikke understøttes af øvrige rådige kilder. De sidste 4 maskingeværer hørte muligvis til en frivillig enhed. Det er muligt, at 3rd King's African Rifles kan have medbragt maskingeværene, men dette vides ikke p.t.

2nd Bn. Loyal North Lancashire Regiment

Bataljonen, der var den eneste regulære engelske infanteribataljon under hele felttoget i Østafrika, ankom til Afrika sammen med Det indiske Ekspeditionskorps B. Siden landgangen ved Tanga i november 1914, havde bataljonen været indsat i forsvaret af Uganda jernbanen samt deltaget i forskellige mindre operationer.

2nd Loyal North Lancashire Regiment, Østafrika, 1914-15 [10](#)).

Ved Bukoba deltog bataljonen med (Kilde 18):

- 12 officerer
- 253 underofficerer og menige.

Hertil kom:

- 17 indfødte hjælpere
- 3 tolke
- 46 bærere, der transporterede bataljonens 4 maskingeværer.

Styrken omfattede: Oberstløjtnant Charles Edward Arthur Jourdain med stab og stabsdeling, 1. Kompagni (kaptajn Stokes) og 2. Kompagni (major Bridges) samt en deling fra 4. Kompagni.

25th (Frontiersmen) Battalion, Royal Fusiliers

Denne bataljon blev oprettet i London pr. 12. februar 1915. En tredjedel af soldaterne var medlemmer af Legion of Frontiersmen [11](#)), en privat drevet organisation bestående af mænd med erfaringer fra kolonierne, der fra krigens begyndelse havde gjort alt for at få myndighederne til at tage mod deres tilbud om at gøre tjeneste ved fronten.

Soldater fra "A" Company, 25th (Frontiersmen) Bn. Royal Fusiliers, ca. 1915.
Fra Kilde 3.

Officeren til højre er løjtnant Frederick Courtney Selous [12](#)), en berømt storvildtjæger og veteran fra Matabele krigen i 1893 [13](#)).

Aldersgrænsen for soldaterne var 25-45 år, men løjtnant Selous var 64, da han meldte sig.

Bataljonen talte 1.166 mand, under kommando af oberstløjtnant Daniel Patrick Driscoll. Den forlod Plymouth 10. april ombord på S/S Neuralia [14](#)) og ankom til Mombasa den 4. maj 1915.

Bataljonen blev straks efter sin ankomst til Østafrika indsat i bevogtningen af Uganda jernbanen, der løb langs grænsen mellem Tysk og Engelsk Østafrika.

Fra officiel side havde man vurderet, at bataljonen ikke behøvede nogen særlig uddannelse, inden den blev sendt til Østafrika - det var jo alle erfarne folk. Det viste sig dog, at mere end halvdelen af soldaterne ikke havde gennemført nogen formel skydeuddannelse, hvorfor en sådan blev arrangeret i Nairobi (før eller efter Bukoba?).

Af bataljonens krigsdagbog (Kilde 19) fremgår, at alle 4 kompagnier ("A" - "D") deltog i operationerne, mens det af den officielle historie (Kilde 1) fremgår, at bataljonen deltog "minus to kompagnier, altså en halv bataljon. Hvad der er årsagen til denne uoverensstemmelse, ved jeg ikke.

Umiddelbart før bataljonens afsejling fra Kisumu tilgik der en signalsektion bestående af 1 løjtnant, 15

mand, heraf 4 indfødte). Bataljonen medførte ikke egne maskingeværer, men blev støttet af maskingeværdelingen fra East African Regiment.

*Maxim maskingevær fra King's African Rifles.
East African participants in the First World War
(Memorial Gates Trust).*

3rd Bn. King's African Rifles

I august 1914 talte 3rd King's African Rifles: 24 engelske officerer, 1 engelsk stabssergent samt 750 indfødte underofficerer og menige. (Kilde 1)

Bataljonen var organiseret i 5 infanterikompanier og 1 kamelberedent kompagni, hver bestående af 125 indfødte [15](#)). Hvert kompagni var udrustet med et maskingevær.

Trods illustrationen er dog uvist, om man medbragte maskingeværer under indsatsen ved Bukoba.

Huemærke

3rd King's African Rifles.

Eget design,
efter forlæg i Kilde 6.

Soldaterne kan være fra 3rd King's African Rifles, hvis deres huemærke er III (svært at tyde).

Mærket med romertallet var i brug før krigen, og blev siden erstattet af et stofmærke med et hvidt hindu-arabisk 3-tal, på rombeformet rød bund. Mærket blev, af officerer, ført på huens venstre side; muligvis tilsvarende for mandskabet.

De seks kompagnier var: "A", "B", "D", "E", "F" (kamelberedent) og "G". Et "C" kompagni havde ikke eksisteret siden 1911-12, hvor et udbrud af beriberi havde slået det meste af kompagniet ihjel.

På grund af soldaternes overtro blev et nyt "C" kompagni ikke oprettet. Ingen af mine kilder omtaler hvilke tre kompagnier, der deltog ved Bukoba, men det kan være "B", "D" og "E" kompagnierne, der umiddelbart forinden havde deltaget i operationer ved Victoriasøen. De tre kompagnier fra var under kommando af oberstløjtnant Bertram Robert Graham.

Det teoretiske styrketal for tre kompagnier er 375, men tab og sygdom har sandsynligvis reduceret styrketallet. Jeg antager derfor, at styrken ved Bukoba har talt mellem 300 og 325 mand.

29th Punjabis

Regimentsmærke

29th Punjabis [16](#).

Soldaterne fra 29th Punjabis (Kilde 20) bestod af 3. Dobbeltkompagni, der omfattede:

- 2 engelske officerer
- 4 indiske officerer
- 1 indisk underlæge
- 179 indiske underofficerer og menige.

Hertil kom:

- 12 hjælpere
- 4 bærere
- 2 kærre (*limbers*).

Regimentets krigsdagbog for perioden melder intet yderligere om de 2 kærre, ej heller om der medførtes muldyr, eller om kærerne måske blev trukket af de 4 bærere.

East African Regiment

Navnet East African Regiment blev valgt som betegnelse for et antal af de europæiske og indiske frivillige, som meldte sig til tjeneste ved krigens begyndelse. Entusiasmen var stor i begyndelsen, og mere end halvdelen af den mandlige del af den europæiske befolkning meldte sig for at forsvare Engelsk Østafrika. Ikke alle blev dog antaget - af lægelige eller aldersmæssige årsager.

East African Mounted Rifles, ca. 1915.

Fra *The Great War in a Different Light*.

East African Mounted Rifles var en enhed tilsvarende East African Regiment, blot bereden.

East African Regiment bestod af tre kompagnier - to europæiske kompagnier (82 mand i alt) og et kompagni bestående af medlemmer af den indiske befolkningsgruppe, benævnt *Pathan kompagniet* (80 mand).

Ud over den rent moralske funktion, der lå i at demonstrere viljen til forsvar, indgik regimentet i forsvaret af områderne om Voi (Pathan kompagniet) og Bura (de europæiske kompagnier) i efteråret 1914; begge lokaliteter beliggende ved Uganda jernbanen.

Det blev dog nødvendigt at hjemsende størstedelen af regimentets soldater, idet der ikke var andre, der kunne overtage deres funktioner i det civile samfund. I juni 1915 var regimentet således svundet ind til den maskingeværdeling, der deltog ved Bukoba. Det er sandsynligt, at de 37 mand var suppleret af et antal maskingeværbærere.

Maskingeværdelingen var indsat til støtte for 25th (Frontiersmen) Bn. Royal Fusiliers.

Faridkot Sappers and Miners

Dette pionerkompagni ankom til Østafrika som en del af det indiske Ekspeditionskorps B, og bestod da af 130 mand. Siden blev tallet øget til 200 mand.

Kompagniet var organiseret i en stabsdeling og to halvkompagnier, og det ene af disse deltog i de aktuelle operationer, bestående af 91 mand og et antal muldyr til transport af udrustning og materiel.

3rd Sappers and Miners.

Tegnet af A.C. Lowett, 1910.

Postkort fra National Army Museum, London.

Kompagniet var under kommando af oberstløjtnant Harnam Singh, der havde major B.W. Mainprise, Royal Engineers, tilknyttet som rådgiver, men hvem, der førte kommandoen ved Bukoba, melder mine kilder intet om.

Den eneste officer, som omtales kompagniets krigsdagbog (Kilde 22), er kaptajn Tillard, Royal Engineers, der førte en pionergruppe fra Bombay Sappers and Miners. Disse pionerer kan være tilført kompagniet som egentlig personelstatning eller stamme fra det feltbrotræn (No. 5 Bridging Train, 3rd Sappers & Miners), som fulgte med det oprindelige Ekspeditionskorps B.

Et billedet af pionerer fra Faridkot havde været på sin plads, men hertil rækker mulighederne ikke. I stedet må dette postkort tjene som illustration, hvilket vel også kan retfærdiggøres al den stund, at det var kaptajn Tillard og hans pionerer fra Bombay, der stod for ødelæggelsen af telegrafstationen i Bukoba.

Fra venstre ses:

1. Lance Naik (underkorporal) (*Brahman of Oudh*)
2. Jemadar (løjtnant) (*Dekhani Mahratti*).

Sanitetstjenesten

Sanitetstjenesten lå i hænderne på C Section/22nd Indian Clearing Hospital [17](#)).

Hovedforbindepladsdelingen blev transporteret til området ombord på HMS RUSINGA. (Kilde 20)

Delingen bestod af en bæresektion (*Bearer sub-division*) og en forbindepladssektion (*Tent sub-division*). Bæresektionen etablerede sig nær landsætningsstedet, hvorfra de sårede blev transporteret til forbindepladsen, der var oprettet ombord på HMS RUSINGA.

Ansvar for angrebsstyrkens sanitetstjeneste lå i hænderne på oberstløjtnant Turner, Indian Medical Service. (Kilde 18)

Personelantallet foreligger ikke oplyst, men kunne være ca. 20 mand. Jeg baserer dette tal på oplysninger fra Kilde 1. Her nævnes sanitetsenhederne [18](#) i det indiske Ekspeditionskorps B, der bl.a. bestod af 2 *Sections Indian Clearing Hospital*, med en styrke 37 mand. Her taler vi om én deling, der således kunne bestå af de omtalte ca. 20 mand, måske suppleret som angivet i det følgende.

Den engelske læge, Francis Brett Young, der oprindeligt havde været læge ved 2nd Rhodesian Regiment, ankom til Østafrika i maj 1916. Her giver han dette indblik i sanitetsenheds forskellige roller, der ikke altid var "lige efter bogen":

Udskibningskajen i Kisumu, 1915.

Fra arkivet ved Queen's Lancashire Regiment's museum, via Harry Fecitt.

The same evening ... I was attached to the Combined Field Ambulance, and given charge of the Indian section, which was called B 120 ... Henceforward I had to do with a number of African stretcher bearers, Indian ward-orderlies and babu (slangudtryk for "belæste indfødte") sub-assistant surgeons, Cape-boy muleteers, and a Boer conductor of transport. Nor could anything have been more different from the European conception of a Field Ambulance either in its constitution or its duties, for in time of action it might represent anything from a regimental aid-post to a casualty clearing station, or even take on the functions of a stationary hospital. The African stretcher bearers, fifty of them, were untrained, and ready to disappear into the bush on the approach of danger. Only one European medical officer was allotted to each section; the only technical assistance on which he could count, was that of two half-educated babus. [19](#)

I Kisumu befandt sig No. 4 Base Hospital, der var opdelt i en engelsk og en indfødt afdeling [20](#).

Den siddende soldat, til højre i billedet, bærer Røde Kors armbind.

Flotillen i Victoriasøen

Før krigen besejledes den engelske (nordlige) del af Victoriasøen af et 9 mindre civile fragtskibe. I den tyske (sydlige) del af Victoriasøen befandt sig slæbebåden MUANSA (40 tons) samt et antal mindre motorfartøjer.

Tabel 3: Fartøjer, der deltog i landgangen ved Bukoba

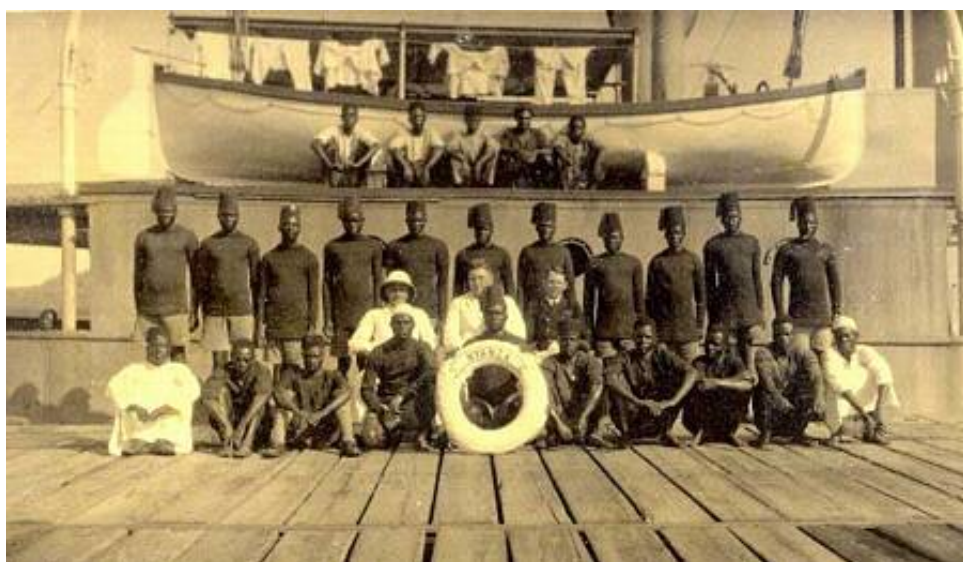
Navn	Type	Tons	Knob	Søsat	Bemærkning
WINIFRED, flagskib	Fragtskib	700	9	1903	Commander H.R. Hatch, Royal Naval Reserve. Fra januar 1915: HMS WINIFRED.
USOGA	Fragtskib	1.200	8	1913	Fra januar 1915: HMS USOGA.
RUSINGA	Fragtskib	1.200	8	1914	Captain Bruce. Fra januar 1915: HMS RUSINGA.
NYANZA	Fragtskib	1.146	9	1907	Fra januar 1915: HMS NYANZA.
KAVIRONDO	Slæbebåd	200	9	1913	Fra januar 1915: HMS KAVIRONDO.
PERCY ANDERSON	Slæbebåd	100	7	1913	Lieutenant C.C. Garrett, RNR. Fra januar 1915: HMS PERCY ANDERSON.

Ingen af skibene var som udgangspunkt bevæbnede, men da det rygtedes, at man fra tysk side udrustede MUANSA med kanoner, så man sig om efter tilsvarende muligheder. Den eneste kanon, der var til rådighed i området, var en 9-pdr salutkanon i Kisumu, uden sigtemidler.

I første omgang blev den monteret på slæbebåden SIR WILLIAM MACKINNON (70 tons) (ikke med ved Bukoba), der oprindeligt havde været et officielt fartøj, og hvorfra kanonen stammede. Kanonen blev siden flyttet til Percy Anderson og udrustet med improviserede sigtemidler. Skibene blev tildelt bevæbnede vagter fra de paramilitære politistyrker i Uganda (se Efterskrift).

I oktober 1914 blev WINIFRED, KAVIRONDO og SIR WILLIAM MACKINNON hver udstyret med en 12-pdr kanon, bemanded af marinesoldater, samt et antal lettere våben. Således udrustet gennemførtes visse mindre operationer mod tyske stillinger og installationer langs kysten, ligesom man jagede Muansa.

Søflotillen oprettes

S/S NYANZA'S officerer og besætning, i 1920'erne.
Fra African Adventures (J. Gordon Mumford).

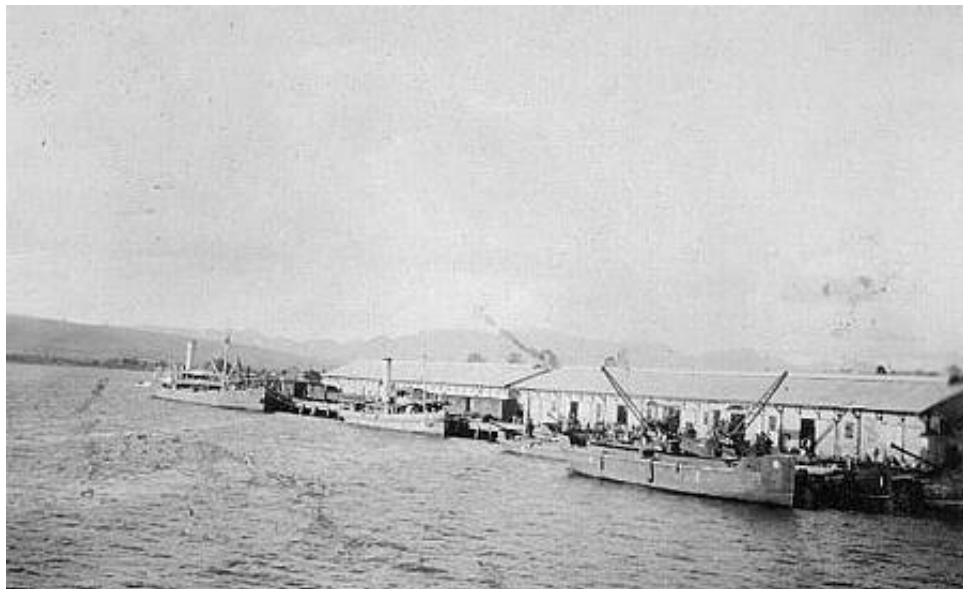
I slutningen af 1914 blev det besluttet at formere de armerede fartøjer i en egentlig flotille under Royal Navy, benævnt *Lake Flotilla*. Orlogskaptajn (*commander*) G.S. Thornley, Royal Navy, ankom fra England i januar 1915 som flotillechef.

Fartøjernes fik tilføjet et *His Majesty's Ship* (HMS) til deres navne og kunne derved føre flådens flag.

Kaptajnerne blev formelt indkaldt, og skibenes øvrige officerer blev tildelt midlertidige grader i Royal Naval Reserve.

Tre 4-tommers kanoner [21](#)), som var bjærget fra HMS PEGASUS [22](#)), med tilhørende kanonbesætninger tilgår, og i hvert fald HMS WINIFRED (flagskibet) udrustes med en af disse pjecer; kanonbesætningen kom fra [23](#)) HMS HYACINTH.

Det ligner næsten ... men er måske ikke ... flotillen fra Victoriasøen ...
Fra African Adventures (J. Gordon Mumford).

Kilden viser billedet sammen med billeder af andre fartøjer, der ikke er nærmere identificeret.

Fotografiet stammer måske fra 1920'erne.

Den 11. marts 1915 kom det til kamp mellem WINIFRED og MUANSA. MUANSA gik på grund, muligvis beskadiget. Det lykkes den tyske besætning at bjærge deres skib og undslippe til Mwanza (i den sydlige del af Victoriasøen), hvor reparationer kunne udføres.

Først i juli 1916 får man endelig bugt med MUANSA, som - om end ikke aktiv - stadig havde været en potentiel trussel.

S/S USOGA, ved kaj i Kisumu, i 1962.

Fra East African Railways and Harbours (Malcolm McCrow).

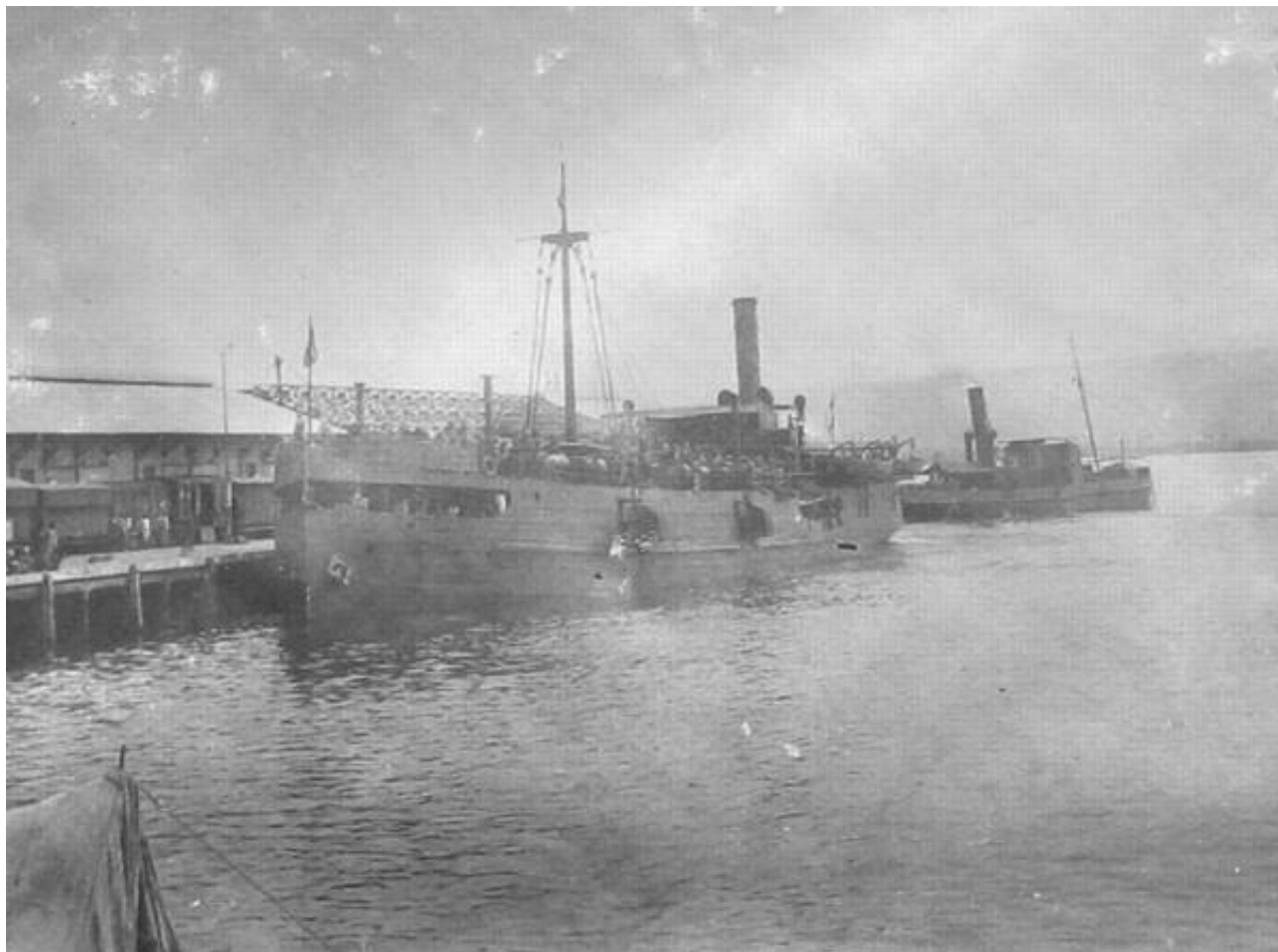
I Kilde 15 vises også nogle små billeder af KAVIRONDO, NYANZA og USOGA. Kilde 14 omtaler, at NYANZA stadig (i 2004) sejler på Victoriasøen.

HMS USOGA medførte 25th (Frontiersmen) Bn. Royal Fusiliers (462), maskingeværdelingen fra East African Regiment (37) samt Faridkot Sappers and Miners (91), og man forstår hvorfor pladsen ombord beskrives som trang. (Kilde 19)

Tabel 4: Transportflådens relative transportkapacitet [24](#)

Fartøj	Netto- tonnage	Brutto- tonnage	Transport- kapacitet
HMS WINIFRED, flagskib	700	420	210
HMS USOGA	1.200	720	360
HMS RUSINGA	1.200	720	360
HMS NYANZA	1.146	688	344
HMS KAVIRONDO	200	120	60
HMS PERCY ANDERSON	100	60	30
Tonnage/mænd i alt	4.546	2.728	1.364

HMS RUSINGA medførte 2nd Bn. Loyal North Lancashire Regiment, 29th Punjabis, 28th Mountain Battery - 560 mand i alt. (Kilde 18)

HMS USOGA ved afsejlingen fra Kisumu, 20. juni 1915.

Fra arkivet ved Queen's Lancashire Regiment's museum, via Harry Fecitt.

Motorskibene kunne være suppleret med et antal pramme, f.eks. til transport af forsyninger og indfødte bærere, men ingen af kilderne omtaler dette.

Ser man godt efter på billedet, får man et indtryk af de meget trange pladsforhold ombord.

Noter:

- 1) Læs mere om datidens Bukoba i *Das Deutsche Koloniallexikon*, 1920 (Universitätsbibliothek Frankfurt am Main).
- 2) Se *Tyske kolonitropper i Østafrika - Uniformer og organisation*, 1914.
- 3) *Deutsch Ostafrika im 1. Weltkrieg (Deutsche Schützgebiete)*.
- 4) *Fra Geschichte der Kaiserlichen Schutztruppe für Deutsch-Ostafrika* (Arne Schöfert).
- 5) Fotografiet er brugt som forlæg i Kilde 16, der også oplyser krigernes stammetilhør og identificerer geværet.
- 6) Se om disse våbentyper i f.eks. *Rigby samt Holland & Holland* (Wikipedia).
- 7) Se *Om det indiske Expeditionary Force C i Østafrika*, 1914.
- 8) Se *Om nogle af de indiske enheder, der deltog i Slaget ved Tanga, november 1914* (Del 1-5).
- 9) Obersten var ældre bror til Lord Kitchener, og ankom til Østafrika i januar 1915. (Kilde 1)

10) Fra *The Queen's Lancashire Regiment, Part II: 1880-2000*, tidsskriftet REGIMENT nr. 49, udgivet af Nexus Special Interests, Swanley/Kent 2000.

11) Læs mere om legionen og bataljonen i Om The Legion of Frontiersmen.

12) Frederick Courtney Selous (1851-1917) (Wikipedia).

13) Se Matabele War (1893) (Wikipedia). Matabele stammens landområde blev senere til Rhodesia (nu Zimbabwe).

14) Bataljonens officielle julekort fra 1915 indeholder i overskrifter en beskrivelse af turen fra England til Østafrika. Se *The Australian Frontiersman*, Vol 11 Number 1/2006 (Legion of Frontiersmen, Australian Division).

15) Læs mere om bataljonen i *The King's African Rifles*.

16) Fra 29th Punjabis (The British Empire).

17) Betegnelsen Clearing Hospital blev i løbet af 1915 ændret til Casualty Clearing Station (på dansk: hovedforbindeplads). Se *Royal Army Medical Corps (The Long, Long Trail)*.

18) Se Om indiske sanitetsenheder under Første Verdenskrig, hvori Ekspeditionskorps B's sanitetsenheder omtales.

19) Citatet stammer fra *Marching on Tanga - With General Smuts in East Africa* af Francis Brett Young, W. Collins Sons & Co., London 1919. og er her hentet fra [In the Bush - An Ambulance in East Africa](#) (The Great War in a Different Light).

20) En omtale af hospitalet i Kisumu findes i *The British Journal of Nursing*, fra 22. april 1916 (Royal College of Nursing), der citerer en beretning fra den sydafrikanske sygeplejerske, Miss V. Stewart. Den engelske afdeling beskrives som lys og luftig. Den indfødte afdeling, hvor sårede indere og afrikanere blev behandlet, beskrives som en bygning af hvilken Kisumu kun kan være stolt. Se også omtalen af kirkegården i Kisumu (Commonwealth War Graves Commission).

21) Se *Royal Navy Handbook of the 4-inch Mark VII and VIII BL Guns*, 1913 (World War One - The Maritime War).

22) Skibet blev sænket ud for Zanzibar 20. september 1914 af SMS KÖNIGSBERG. Se *HMS PEGASUS (Jane's Fighting Ships, 1919)* og *SMS KÖNIGSBERG (World War 1 Naval Combat)*.

23) Fra *Königsberg - A German East African Raider* af Kevin Patience, privat udgivelse, Bahrain, 1997 (via Harry Fecitt).

24) I udregningen er det forudsat, at den opgivne tonnage er nettotonnage. Forholdet mellem netto- og bruttotonnage er som 100 til 60, hvorved den relative transportkapacitet i personer kan udregnes. Her anvendte man i samtiden forholdet, at pladsbehovet for 1 mand, under kortere transporter, svarede til 2 tons bruttotonnage.